

Anteckningar från studiebesöket på världsarvet Grimeton

Onsdagen den 19 oktober 2016 hade 25 st (19 + 6) förväntansfulla medlemmar och medföljande samlats i Grimeton för att få lyssna till ”vår egen” Ola Hernvalls entusiastiska information, samt titta på den enda i världen nu existerande och fungerande elektromekaniska långvågssändaren som General Electric en gång levererade. Tyvärr hade man denna dag lite problem med en detalj till sändaren, så vi fick inte se den i drift.

Konstruktören av sändare och antenner var en svensk, Ernst Alexandersson, mestadels verksam i USA, som hann med att slutföra 340 patent fram till 1973. Han avled i USA 1975.

Radiostationen började byggas 1922, efter ett riksdagsbeslut 1921, och stod färdig 1924. Den första december 1924 skickades det första meddelandet mellan Sverige och stationen på Long Island utanför New York i USA, och allt sedan dess har den första december blivit ett viktigt datum för entusiasterna i Grimeton. Sändaren fick då också sin id-kod som är SAQ. Stationen invigdes med pompa o ståt den 2 juli 1925 av kung Gustaf V. Kostnaden för bygget stannade på 4,2 miljoner, vilket blev en halv miljon billigare än planerat. Snyggt, vilket bygge blir det idag?

Hur gick det då till när man skulle skicka ett telegram mellan Sverige och USA på 1900-talet? Först lämnades telegrammet till en radiocentral på Kaserntorget i Göteborg, där man telegraferade meddelandet per tråd till Grimetonsändaren, som sedan skickade vidare telegrammet via långvågstelegrafi till USA där det togs emot och översattes till ett vanligt läsbart telegram. I Grimeton skedde all sändning, medan mottagarstationen var placerad i Kungsbacka.

Grimetonsändaren fick stor betydelse under andra världskriget, då kabelförbindelsen med USA bröts, och då körde man här dygnet runt.

I slutet av 1900-talet ville ägaren, Telegrafverket (numera Telia) lägga ned stationen, men några driftiga politiker och Länsstyrelsen fick 1996 Grimeton erkänt som byggnadsminne. Mycket pengar ”plöjdes” ner i byggnadsminnet.

I slutet av år 2002 beslöt regeringen att nominera radiostationen som kandidat till Unescos lista över världsarv, och den 2 juli 2004 upptogs Grimeton radiostation på världsarvslistan. Den 2 juli 2005 invigdes världsarvet Grimeton samt en nyuppförd besöks- och informationsbyggnad.

Ägare till radiostationen idag är Stiftelsen Världsarvet Grimeton, som är sammansatt av Varbergs kommun, Länsstyrelsen i Halland samt Telia Sonera.

Än en gång, tack Ola för en intressant eftermiddag i Grimeton (trots att ”Alexander” fick vila denna dag).

// Kjell Svensson